

**БУРГАСКИ ДЪРЖАВЕН УНИВЕРСИТЕТ „ПРОФ. Д-Р АСЕН
ЗЛАТАРОВ“
ФАКУЛТЕТ ПО ОБЩЕСТВЕНИ НАУКИ**

Утвърждавам:
РЕКТОР:
/Проф. д-р С. Сотиров/

**ПРОГРАМА
ЗА ПИСМЕН ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО СПЕЦИАЛНОСТТА
„ЕЗИКЪТ И ЛИТЕРАТУРАТА – КУЛТУРОЛОГИЧНИ ПРОЕКЦИИ”,
ПН 2.1, ОКС „МАГИСТЪР“, РЕДОВНО ОБУЧЕНИЕ**

1. Медиалингвистиката като наука за езика на средствата за масова информация в края на ХХ - началото на ХХІ век.

Причини за възникването на медиалингвистиката.

Медиатекст: определение, видове и методи на изследване .

Езикът на медиите и неговото въздействие върху обществото. Основни тенденции на развитието на езика на средствата за масова информация.

Речевата агресия като средство за манипулация в езика на медиите.

Езиковата игра – нов лингвистичен феномен в езика на медиите.

ЛИТЕРАТУРА

Добросклонская, Т. Медиалингвистика: системный подход к изучению языка СМИ. М., 2008.

Кафтанджиев, Хр. Хармония в рекламната комуникация. С., 2006.

Николова, Ц. Англицизми, грубиянизми, жаргонизми и още -изми в столичната разговорна реч и преса – оригиналност, стил, норма? В кн.: Проблеми на разговорната реч, Велико Търново, 1995.

Парзулова, М. Медиатекстът - основен инструмент за манипулация общественото съзнание. – В: Медии. Език. Общество: проблеми и перспективи.

Научноизследователски проект. Втора част. ИК “Знак’ 94”, 2017, 47-60.

Стоянов, К. Обществените промени /1989-1996/ и вестникарският език. С., 1999.

2. Билингвизмът в глобалния свят.

Билингвизъм – определение, видове, значение.

Билингвизмът в кръга на близките езикови понятия (интерференция, диглосия, конвергенция).

Билингвизмът като социално-комуникативен процес и като тенденция на езиковото развитие на съвременното общество (билингвизъм, полилингвизъм и плурилингвизъм) в България и в страните на ЕС .

Билингвизмът в България и проблемите с децата билингви.
Насоки и перспективи за обучението по български език на децата билингви.

ЛИТЕРАТУРА

Ангелова, Т. Ролята на обучението по български език за интегрирането на ученици в двуезична среда. сп. Български език и литература, 2003. Издателство LiterNet, 12. 03. 2004 сп. Български език и литература, 2003, бр. 6.

Виденов, М. Подходи към билингвизма в България в светлината на социолингвистичните тезиси. – В кн.: Психолингвистични и социолингвистични проблеми на обучението на ромските деца. – В кн.: Доклади от II Международна конференция за обучението на ромските деца в Европа. С., 2001.

Кирова, Л. Билингвизъм и диграфия в речта на българските геймъри. // Проблеми на социолингвистиката. Международно социолингвистическо дружество, София. Електронно списание LiterNet, 11.08.2001, № 8 (21).

Проект “Европейско езиково богатство”. Тенденции в политиките и практиките за многоезичие в Европа. Гуус Екстра, Кутлай Ягмур. Изд. Cambridge University press. <https://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/LRE>

3. Съвременни лингвистични теории – генеративна лингвистика

Възникване и основна цел на генеративната лингвистика.

Понятията „езикова способност”, „езикова компетентност”, „прагматична компетентност”.

Универсална схема за синтактично структуриране.

Понятието „дълбока структура” на изречението. Синтактична многозначност.

Структурна репрезентация на словосъчетания и изречения.

ЛИТЕРАТУРА

Бояджиев, Т., Ив. Куцаров, Й. Пенчев. Съвременен български език. Фонетика. Лексикология. Словообразуване. Морфология. Синтаксис. София, 1999.

Бъркалова, П. Българският синтаксис – познат и непознат (Трето допълнено и преработено издание). Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски”, 2017.

Пенчев, Й. Български синтаксис. Управление и свързване. Пловдив, 1993.

Пенчев, Й. Съвременен български език. Синтаксис. Пловдив, 1998.

Чомски, Н. Студии за езика и философията на ума. София: Изд. къща ЛИК, 2016;

4. Съвременни лингвистични теории – когнитивна лингвистика

Възникване на когнитивната лингвистика.

Понятията „езикова картина на света” и „концепт”.

Понятието „концептуална метафора”. Типове концептуални метафори.

Лингвокултурологията като направление в когнитивната лингвистика – обект и предмет на изследване.

Аспекти на лингвокултурологичния анализ.

ЛИТЕРАТУРА

- Илиева, Д. Лингвокултурология. Същност и категориален апарат. София: Софттрейд, 2016.
- Маслова, Т.Г. Когнитивная лингвистика. Москва, 2001.
- Недкова, Е. Фразеологизмите като знаци в езика на културата. Русе: ЛЛЕНИ-АН, 2011.
- Скрещцова, Т.Г. Когнитивная лингвистика (Курс лекций). Санкт Петербург: Филологический факультет СПбГУ, 2011.
- Lakoff, G. M. Johnson, Metaphors We Live By. Chicago, University by Chicago Press, 1980/2003, xiii, pp. 242-276. Превод на руски: Дж. Лакофф, М. Джонсън, Метаффоры, которыми мы живем // Теория метафоры. Москва, 1990, с. 387-415.

5. Еротичният дискурс в българската литература

Антични и библейски представи за еротичното: мит, тяло и грях
Представи за любовта и еротиката в античната философия и митология;
Библейският наратив за тялото, греховността и изкушението;
Еротика, власт и насилие в българската възрожденска литература
Свенливиет и скандалният еротизъм в българската литература от края на XIX и началото на XX век
Еротичното като израз на криза, власт и екзистенциална безизходица.

Теоретични и критически изследвания:

- Батай, Ж. Еротизмът. Прев. Антоанета Колева. С., Критика и хуманизъм, 1998.
- Бояджиев, Цочо. Кратка история на Античната философия. София, УИ „Св. Климент Охридски”, 2022.
- Бояджиев, Цочо. Нощта през Средновековието. Изд. Софи Р, 2000.
- Кирова, Милена. Библейската жена. Механизми на конструиране, политики на изобразяване. София, УИ „Св. Климент Охридски” и изд. къща Стигмати, 2005.
- Кирова, Милена. Давид, Великия. История и мъжественост в еврейската библия. София, изд. Сиела, 2011.
- Коларов, Радосвет. В художествения свят на романа „Хоро”. София, БП, 1988.
- Платон. Том II. София, изд. Наука и изкуство, 1982.
- Пантелеева, Н. Любовта като етичен проблем в поезията на Пенчо Славейков. – в: Литературна мисъл, кн. 5, 1977. <https://www.litmis.eu/bg/archive/1977/issue-5/lyubovta-kato-etichen-problem-v-poeziyata-na-pencho-slaveykov>
- Сабоурин, Владимир. Сложност и ред при Сад. / В: Сабоурин, Вл. Сложност и ред. Изследвания върху ранната модерност. В. Търново, УИ „Св. св. Кирил и Методий”, с.275 – 431.
- Фрай, Нортръп. Великият код: Библията и литературата. София: Гал-Ико, 1993.
- Фройд, Зигмунд. Ерос и култура. Изд. Евразия-Абагар, 1991.
- Фройд, Зигмунд. Психология на сексуалността. Изд. Христо Ботев, 1991.
- Фройд, Зигмунд. Тотем и табу. Изд. Евразия-Абагар, 1992.
- Фуко, Мишел. Анормалните. Цикъл от лекции в Колеж дьо Франс. 1974 – 1975. Прев. Евгения Грекова, С., Лик, 2000.

Фуко, Мишел. История на сексуалността. Том I Волята за знание. Изд. Критика и хуманизъм, 2019.

Чернокожев, Н. „Турски паша” – менталности и разказване. // Любен Каравелов и българското възрожденско време. С., ИК „Феня”, 1995.

Художествени произведения

1. **Любен Каравелов** – „Турски паша“
2. **Иван Вазов** – „Под игото“, „Нова земя“, „Казаларската царица“, „Нора“
3. **Пенчо Славейков** – „Фрина“, ст. „Народните любовни песни“
4. **Димитър Димов** – „Осъдени души“, „Поручик Бенц“, „Гютюн“
5. **Антон Страшимиров** – „Хоро“, „Змей“
6. **Кирил Христов** – „Тъмни зори“, „Ад в рая“, „Бели дяволи“

6. Формиране на театрална култура през Възраждането

Предпоставки за възникване на историческата драматургия.

Историческата драматургия като репертоарен жанр на възрожденския театър.

Възрожденската комедиография и нейната възпитателна и изобличителна роля.

ЛИТЕРАТУРА

Брастилова, М. Възрожденска театрална култура в България. С., 1993.

Стефанов, В. История на българския театър. Т.1., С., 1997.

Каракостов, Ст. Българският възрожденски театър на освободителната борба. С., 1973.

Брастилова, М. Театрално изкуство и фолклорна култура през епохата на Българското възраждане. С., 1995.

Брастилова, М. Българската историческа драматургия през Възраждането. С., 1975.

7. Аспекти на отчуждението в литературата на 20-ти век

Повествователни техники на модерната литература през XX век

– ирония, експерименталност, множественост на гледните точки и психологизъм

Екзистенциализмът и кризата на личността в литературата на XX век.

Проблемът за смъртта и живота в апокалиптичните визии на модерната литература.

Утопията и антиутопията в литературата на XX век – между идеалното общество и кризата на модерната цивилизация

Отчуждението и войната в литературата на XX век – травмата от световните войни, разрушаването на човешките ценности и чувството за бездомност и духовна изолация.

Типология на трансформацията от герой до антигерой в модерната литература.

ЛИТЕРАТУРА:

Ауербах, Е. *Мимезис. Представянето на действителността в западноевропейската литература*. София: Наука и изкуство.

Сартр, Ж.-П. *Екзистенциализмът е хуманизъм*. София: Народна култура.

Камю, А. *Митът за Сизиф*. София: Христо Г. Данов.

Лукач, Г. *Теория на романа*. София: Наука и изкуство.

Яус, Х. Р. (1998). *Исторически опит и литературна херменевтика*. София.

Стоянов, Цв. (1973/1989). „Идеи и мотиви на отчуждението в съвременната западноевропейска литература“. В *Събрани съчинения (Т. 2)*. София.

Славов, Ив. (1979). *Иронията в структурата на модернизма*. София.

Паси, И. (1987). *При изворите на модерната естетика*. София.

Сонди, П. (1990). *Теория на модерната драма*. София.

8. Руският Сребърен век – креативни стратегии

Споровете около термина „Сребърен век“ и хронологичните рамки на периода.

Основни направления, течения и формации на Сребърния век.

Синтезът на изкуствата през Сребърния век. Изкуството като живот и животът като изкуство.

ЛИТЕРАТУРА

Руска литературна класика. Сребърният век. С., 1996

Казакова, С. Руски модернизъм. Авангард. Шумен, 1994.

Руски формализъм (ОПОЯЗ). Шумен, 1996.

Брюсов, В. Изкуство или живот. Варна, 1984.

Хлебников, В. Творения. С., 2021

Програмата е обсъдена и приета на заседание на катедра „Български език и литература“, протокол № 12 от 20.05.2026 г.

Ръководител-катедра:

/доц. д-р Елица Дубарова - Петкова/